

BÚS MÁRIA

A magánerdő-gazdálkodás megindulásának tapasztalatai Veszprém megyében

A privatizáció lezárultával Veszprém megye 150 000 hektár erdejéből közel 50 000 hektár kerül magántulajdonba. Mivel a terület erdősisége jelentős (30% feletti), s az erdők adottságaiból, elhelyezkedéséből következően fatermesztési, védelmi és közjóléti értékük és jelentőségük az országos átlagot meghaladó, a nehéz átmeneti időszak nagy felelősséget igényel.

Miért volt nehéz az átmeneti időszak?

a/ A társadalom és a gazdaság nem tudott felkészülni a politikai döntések (kárpótlás, részaránytulajdon nevesítése) előállította helyzetre;

b/ a jogszabályok sem nyújtottak időben egyértelmű szakmai fogódzót;

c/ a társadalom erdőről és erdőgazdálkodásról szóló ismeretei gyengék, hibásak;

d/ a szakemberek jó ideig hajlamosak voltak saját ismereteik tökéletességének tudatában elutasítani a dialógus lehetőségét a társadalommal, az új erdőtulajdonosokkal és azok közöiségeivel.

Az 1992 óta megindult folyamat során a következő kérdésekkel szembesült az erdőszeti igazgatás:

- vannak kérdések, melyeken nem tud változtatni;
- vannak kérdések, melyeken tud változtatni;
- tisztázni, melyek a legfontosabb megőrzendő értékek, s azokat védeni;
- elemezni a várható folyamatokat.

E kérdéseken keresztül kísérlem meg a tendenciákat elemezni, a válaszokat összegyűjteni.

1. Melyek azok a kérdések, melyeken nem tudott változtatni az erdőfelügyelőség?

Természetesen a jogszabályokon, melyeket működésünk kereteinek, korlátainak kell tekintenünk. A földalapok kijelölésén, melyet a szakemberek bevonása nélkül hajtottak végre a szövetkezetekben, ezzel a leg súlyosabb szakmai hibákat előállítva.

A jogszabályalkotás lehetőséget adott az erdőfelügyelőségek kezébe: meghatározhatják a közösen kezelendő, természetben összefüggő erdőterületet. Ez a törvényhely a leg racionálisabb szakmai döntések és a legreménytelenebb pereskedések forrása is lehet. Akkor tudjuk ezt a legkevesebb konfliktussal végrehajtani, ha az erdőtest jellege, elhelyezkedése mellett figyelembe vesszük az adott táj, község erdőgazdálkodási hagyományait (döntően közösségben vagy egyénileg művelték-e korábban az erdőt) és a jelenlegi társadalmi elvárásokat is.

A fentiek figyelembevételével a Veszprémi Erdőfelügyelőség területén a következő birtokszerkezet alakult ki a privatizálandó terület több mint felének nevesítése után.

Erdőgazdálkodó megnevezése	Terület % -ban	Birtoknagyság (hektár)
Erdőbirtokosságok	45	132
Erdőgazdálkodás közös képviselével	9	15
Szövetkezet	38	570
Egyéni	8	2

Ez az erdőgazdálkodói egység nagyság viszonyaink között elfogadható. Természetesen az erdőgazdálkodási formák és birtoknagyságok között jelentős elmozdulás lehet a privatizáció hefczéséig.

2. Melyek azok a kérdések, amelyeken tudott változtatni az erdőfelügyelőség?

2.1. Az állami és egyéb szervek jobb együttműködését kezdeményezte abból a célból, hogy mielőbb meglegyenek a valós tulajdonosok.

A kárpótlási és a részaránytulajdoni erdőkhöz jutás egyaránt soktényezős szakmai-társadalmi folyamat. Szereplői a földkiadó és földrendező bizottságok, a kárrendezési hivatalok, földhivatalok, erdőfelügyelőségek, erdőtervezési irodák, volt és leendő tulajdonosok, sokszor az önkormányzatok, esetenként a természetvédelmi hatóság, s végül a cégbírók.

Ha ezen szereplők, szervek nagy része felismeri, hogy az évekig gazdátlan erdőt nagy veszteség éri, akkor bürokratikus érdekein felülemelkedve segítséget nyújt a valódi tulajdonos mielőbbi megtalálásában. Szó szerinti jogszabályon rágódásokat, az intézmények túlbiztosítását félretéve – megoldásra koncentráló intézményi magatartást kialakítva – sikerülhet a veszteségeket minimalizálni.

2.2. Az erdőtulajdonosok informálásán és az erdőgazdálkodási ismeretek terjesztésén sikerült javítani.

Minél előbb sikerül tudatni a tulajdonossal, hogy hol van a tulajdona, melyek annak jellemzői, kívül kell kapcsolatot tartania, melyek az erdőgazdálkodás lehetőségei és köztétességei, annál nagyobb az esély a zökkenőmentes átmenetre. A következő lehetőségek kínálkoztak:

- az erdőfelügyelők jelenléte az árveréseken, falvak és városok kárpótlási fórumain, kapcsolatteremtés a földkiadó bizottságokkal,
- az erdőfelügyelőségi határozatok,
- az erdőtervi kivonatok,
- az erdőfelügyelő és a tulajdonosok (erdőgazdálkodók) aktív együttműködése, erdőfelügyelőségi, erdőtervezői ügyfélszolgálat.

Az ismeretterjesztés lehetőségét kínálja minden egyes beszélgetés új tulajdonos és szakember között. Jelentős szerepe lehetne a sajtónak, rádiónak, TV-nek, egyesületi életnek, e

célra létrehozott kiadványoknak (például Erdőgazdák könyvtára 1-5. kötet).

Sajnos az erdőgazdálkodási ágazat általában rossz helyzetben van a tömegkommunikációban: a vadászat és a természetvédelem közé szinte he se fér az újságírók és a közemberek tudatában.

Ha jól csinálnánk az ismeretterjesztést, akkor az új erdőtulajdonosokat a következő sorrendben próbálnánk új tulajdonukhoz kötni:

- érzelmileg és ökológiailag (pl.: jó dolog, ha az embernek erdeje van, mert birtokolhatja a természet egy darabját; mely megnyugtat és gyönyörködtet; megőrizhető, gyarapítható, védhető érték);

- racionálisan és ökonómiaiilag (pl.: az erdő tőketartalékolásra alkalmas, de évente csak kis jövedelmet biztosít. Az erdőgazdálkodás gazdaságossági kérdései: a kis erdőtulajdon csak egyéni szükségletet elégít ki (pl. tűzifa), a közepes tőkét is tartalékol már, s csak a nagy az igazi jövedelemszerzési lehetőség);

- praktikusán (pl.: az erdőgazdálkodás lényege, fázisai, fő tennivalói; állami támogatások; lehetőségek és kötelezettségek az adott erdőtulajdon esetében).

3. Melyek a legfontosabb megőrzendő értékek, s azok hogyan védhetők?

Ezt a kategóriát folyamatosan értékelni és elemezni kell, a felbukkanó veszélyek szerint változtatva a súlypontokon.

Az erdészeti igazgatás legfontosabb feladatai:

a/ Az erdőterület védelme

- falopástól, engedély nélküli termeléstől,
- gondozatlanságtól, elhanyagolástól,
- művelési ág megszüntetésétől bizonytalan kimenetelű gazdasági kaland reményében.

b/ Az erdőgazdálkodás védelme

- valódi tulajdonosok mielőbbi tulajdonba helyezése,
- erdőgazdálkodó közösségek működésének segítése,
- az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók érdekvédő szervezeteinek létrejötte.

c/ A szakértelem védelme

A szakmai tevékenység során a szakember alkalmazásának megkövetelésével segítjük a munkák szakszerűségét és az

állás nélkül maradt szakemberek alkalmazását. Sajnálatos módon nem sikerült mind ez ideig megértetni az illetékekkel, hogy a faluerdész alkalmazásait támogatni kell. Hagyományos erdőgazdálkodás mellett ez jelentené a kérdés összes szereplője számára a legjobb megoldást: őrző, védő szolgálatot, művezetői irányítást, segítséget az erdőfelügyelettel való kapcsolattartásban. Erre a tulajdonosok is szívesen áldoznának, s az önkormányzatok meg az állam segítené őket.

4. Melyek a várható folyamatok?

a/ Az erdőgazdálkodás szempontjából negatív jelenség lesz egyes területek erdőgazdálkodásának elhagyása. Előállhat ez például a földkiadás nehézsége miatt ott is, ahol sokáig nem lesz majd új tulajdonos. Akkor is bekövetkezik, ha megszünik a ma oly fontosnak tartott egyéni igény (tűzifa), mivel valaki városba költözik vagy megöregszik. Azok, akik nagy haszonra vágytak az erdőterület szerzésékor, s családtag, szintén gazdátlanul hagyták az erdeiket. Gondot okoz majd, ha közösségek nem találnak közös képviselőt, illetve ha a birtok örökéssel elaprózik, az örökösök elvesztik érdeklődésüket iránta. Természetesen vannak kétes sikerrel alkalmazható szankcionálási eszközök, melyekkel az erdőtulajdonosok gazdálkodásra kötelezhetők. Ezek helyett, tekintettel az erdő ökológiai jelentőségére, korlátozott tulajdon voltára, elsősorban ösztönző, gazdálkodást segítő eszközrendszert kellene bevezetni. Elképzelhető, hogy ezen elhagyott erdőtulajdonokat a falusi közösségek szívesen működtetnék.

b/ A fentiekkel egyidejűen jelentkező pozitív jelenségcsoporthoz a tulajdonkoncentráció. Különböző szerzési jogcímelek, adásvételek nyomán már kialakult néhány száz hektárt meghaladó erdőtulajdon általában vadászati, vadászattalási szándékkal is egybekötve. A cseréket, adásvételeket az információ élenkítésével érdemes segíteni.

c/ Az is előrelátható, hogy a falusi gazdaságoknak szükségük lesz kiegészítő gazdaságként az erdőre, tehát megmarad egy stabil kistulajdonosi réteg.

A jogi személyiségű erdőgazdálkodók és a jogi személyiség nélküli közös képviselős erdőgazdálkodók reményeink szerint stabilizálódnak, de nem nélkülözhetik hosszú ideig a szakmai segítséget. Megmaradási esélyük azonban növekszik, hiszen sikertől feloldani az éves szemléletű adórendszer és hosszú távú érdekelttségű fatermesztési folyamat feszítő elmentmondását.

d/ Az egyéni kis tulajdonok esetén várhatóan megjelenik majd az ütlési igény is.

○

Veszprém megyében az erdőprivatizációs folyamat lezárultával legalább 20 000 erdőtulajdonos lesz. Eddig csak pár ezer embernek volt köze az erdőhöz, s volt ismerete az erdőről. Az erdő számára és az erdővel dolgozók érdekében ezt a tényt akár jó irányba ki is használhatjuk, ha nem az új tulajdonosok ellen, hanem velük együtt tesszük meg az első lépéseket, részben ötven év előtti erdőkezelési hagyományainkhoz visszatérve, részben új hagyományokat teremtve.

Mindez természetesen csak stabil jogi, társadalmi, gazdasági és intézményi keretek közt képzelhető el.

Helyreigazító

A Lap márciusi számában sajnálatos törvelési hiba és elírás csúszott: „A Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Szövetségének véleménye” cím a 74. oldalon „belesimul” a FAGOSZ véleményébe.

Szarvashiba!

Dr. Mátyás Csaba írásában (84-85. oldal) több hiba is értelemszerű. A második hasáb második sorában természetesen ... amikor az árért meghatározó... A táblázatban a tölgyek migrációs sebessége nem 250, hanem 350 km/évezred, valamint a *Hemlock-jenyő* (*Tsuga canadensis*) és *hikoridió* a helyes. (Kiegészítésként meg tudtuk, hogy 4-5 díofajról van szó.) Az utolsó bekezdésben 0,2-0,4 km/év. míg a 85. oldalon a második bekezdésben 1,2 °C a helyes adat.

○

A 95. oldalon természetesen a Filiszterek-nek szól a megszólítás.

DR. PAPP TIVADAR

PRO SILVA nemzetközi konferencia először Magyarországon* (1995)

A magyar erdőgazdálkodás nemzetközi tekintélyének méltó elismerése volt a PRO SILVA, azaz a Természetszerűen Gazdálkodó Erdészek Európai Egyesülete 1995. évi hazai programja.

Európa legrangosabb szakmai testülete a hazai erdőgazdálkodás hasonlóan nagy tekintélyű szakembereivel együtt három napon át járta ismeretszerzés és tapasztalatszerzés céljából a Zalaerdő Rt., a Gemenci Erdő- és Vadgazdasági Rt., valamint a Mecseki Erdészeti Rt. természetes erdeit.

A bevezető kapcsán talán nem érdektelen néhány mondatlalt kitérni erre az 1989-ben tíz európai ország – köztük hazánk – neves szakemberei által létrehozott Egyesületre, illetve az általa elindított mozgalomra.

A mozgalom célja: Európában egészséges, ökológiailag stabil erdőket létrehozó gazdálkodási szemlélet és gyakorlat elterjesztése. Célja továbbá: türelemre, a természetben lejátszódó folyamatok megismerésére alapuló olyan erdőkezelés alkalmazása, amely fenntartja az erdei életközösség folyamatosságát. Lényeges eleme a természetes felújításon alapuló természetstabil erdőgazdálkodásnak ökológiai és ökonomiai tökéletes egyensúlya.

Az előkészítés résztvevői voltak: Jaap Kooper, a PRO SILVA Európai Egyesületének elnöke – a holland királyi birtok főerdésze –, Varga Béla, a PRO SILVA egyik alapítója és nemzetközi összekötője, illetve e sorok írója, a PRO SILVA magyarországi csoport elnöke. A tervezett helyszínek bejárása során – Zalaerdő Rt., Mecseki Erdészeti Rt., Gemenci Erdő- és Vadgazdasági Rt. – az erdőgazdasági tájak adottságaiból következően egymástól merőben eltérő faállománytípusai, azok kezelése a felújítási módok, finoman fogalmazva is, zavarba ejtették az elnököket.

A több évszázados hagyományú szálaló üzemmódban kezelt bükk-, lili- és egy-egy erdőkhöz szokott látogatói méltán érték váratlanul a több száz, sőt ezer hektárt kitevő vágások üzemmódban kezelt egykorú, legtöbbször egyszintes állományok. A háromnapos előkészítő bejárás folyamán talán csak a vadkárosítás volt helyenként azonos mércével mérhető. A különbség azonban itt is fellelhető volt, miután nálunk a szarvas, őz, vaddisznó a potenciális károsítási sorrend, addig mint tudjuk, tülkű nyugatra az őz a fő károsító.

A terepi bejárásokat követően már érzékelhetővé vált a nemzetközi delegáció várható érdeklődési köre. Röviden fogalmazva: egy számukra teljesen új világba kerülve miként fogadható el a hazai viszonyokra kialakított gyakorlat, amely ahol megvolt az adottsága, addig is élt a természetes felújítás lehetőségeivel.

A nemzetközi konferencia. Konferenciát említék, mert ilyen lehet tartani terepen is tartalmas hozzászólásokkal,

* A kézirat februárban került a szerkesztőségbe.

kiegészítő előadásokkal. (Az erdőben mindenki tudja, miről beszél az előadó).

A zonális bükkös társulásairól is ismert Zalaerdő Rt. méltóképpen, a klímának megfelelően zuhogó esővel indította útjára 14 ország szakmai delegációját, hogy aztán a terepi program csodálatos időben folytatódhassék. Oltárc, majd Tormafölde közsgáthatárok 100-140 éves zonális egykorú bükkösei hasonló hatásúak voltak most már a népes európai delegációra, mint egy évvel korábban. A résztvevők gyorsnak minősítették a felújítógvágsi ciklust, különös tekintettel az azonos korú, de véleményük szerint tovább tartható tölgygyedekre. Itt kell megjegyezni, hogy a külföldi szakemberek valóban ismeretszerzési szándékkal és nem szakmai utasításokkal érkeztek. Ennek tudható be, hogy hazánk erdőgazdálkodásáról lényegesen kevesebb ismeretanyag volt, mint jó néhány magyar erdőszkollogának a külföldi országokból (pl.: Németország, Ausztria, Franciaország).

Az évtizedek folyamán kialakított felújítási technológia üzemi méretű sikeres alkalmazása nem módosítható egyik napról a másikra. A 110-120 éves bükkösök uralkodó hányada már beteg, 30-40 éves felújítási ciklust már nem bír el műszaki károsodás nélkül. A kisebb felújítási sctjétekből induló fahasználati beavatkozások optimális kezdési időpontja 70-80 év, az első maktkermések éve. Ekkor már érdemes referenciatületeken elkezdeni egy kisebb erélyű, elnyújtott időtartamú, gyakoribb visszatérési kiscsoportos szálalóvágást azokban az állománytípusokban, amelyek így kezelhetők. Ezek a bükkösök, tölgykegyes bükkösök, gyertyános-kocsányos tölgyesek, tölgy-kóris. szil ártéri erdők, cseres-tölgyesek, illetve a természetes faállományú üdülőerdők.

A hazánk leghíresebb hullámtíri keményfás társulásait (Gemenci Erdő- és Vadgazdasági Rt.) felkereső testületet az időjárás nem fogadta kegyeibe. Az eső kíméletlenül zuhogott, igazolva a Duna vízszint-emelkedését, amely a látogatást

Erdőtulajdonosok segítése

A NYÍRERDŐ Rt. nagy gondot fordított arra, hogy azoknak az erdőtulajdonosoknak, akik a kárpótás során jutottak erdővagyonghoz, szakmai segítséget nyújtsanak. Ez megnyilvánul abban, hogy szakmai tanácsokat adnak, megfelelő díjazás ellenében terveket készítenek a gazdálkodás minden fázisára. De szolgáltatásaik része az is, hogy a műszaki erdészet kereskedelmi hálózatán keresztül megfelelő gépeket, eszközöket kínáljanak. Így például most a motoros lánctűrűszeket, a tisztítótűrűszeket ajánlják, melyek a korszerű erdőkezelés eszközei. Ezek a gépek mindegyike a kúsgazdaságokban is alkalmazhatók, mert több funkciót is ellátnak. Biztos, hogy a kezdő erdőgazdák számára mindez nagy segítség, hiszen a korszerű gazdálkodás csak modern felszerelésekkel lehetséges.

követően tetőzött 800 cm-rel a bajai vízmérce felett. Igazi hullámterí kép tárult a nemzetközi delegáció elé, amely néhány kilométer kisvasúti utazás után joggal hiányolta a termőhelynek megfelelő többszintes erdőátársulást. A vadászat, a vadgazdálkodás ily mérvű primátusa még hónapok múltán is visszatérő téma azok számára, akik nem élték át az elmúlt évtizedeket. Igazi tanulmányút volt az erdei életközösség egyensúlyát, stabilitását és folyamatosságát hirdető résztvevők számára.

Az előző napi esőzés után a csodálatos verőfényben pompázó ezüsthársas bükkösökben (Mecseki Erdészeti Rt.) kezdődött a harmadik, egyben záró nap.

A szigetvári erdészet *Almamellék* községátárában négy éve megkezdett kiscsoportos felújítógázásai jelentették a szisztematikusan felépített három nap lehetséges jövőképét. Tehát azt, miként vezethető át 70-100 éves elegyes (ezüst hárs, kocsánytalan tölgy, bükk) állomány felújítási kötelezettség nélkül, többkorú többszintes szálalógázásos erdőbe?

Milyen legyen az optimális kezelési mód a bükk és tölgy javára a rendkívül vitális, de annál értékesebb hárs megtartásával? Valóban megtartható egészséges állapotban a kívánt célátmérig (45-50 cm) a kocsánytalan tölgy és a bükk? 168, illetve 185 éves bükkös katedrálisaink ugyan vannak, de ezek műszaki értéke már gyakorlatilag jelentéktelen. Az erdőértékelést is figyelembe véve, jelent-e biológiai, illetve ökonomiai szempontból ez a kezelési mód elnyújt?

Az első három kérdésre már alakul a természet válasza. Az utolsóira viszont határozottan állíthatjuk, hogy a célátméret eléréséig a kitermelésével a többéves többszintű állomány ökonomiai értéke magasabb vagyonértéket képvisel. A háromnapos program méltó befejezése volt a sellyei erdészet

Bürös községátárban álló 120 éves, de 150-180 éves egyedekkel büszkélkedő gyertyános-kocsányos tölgyese. A két erdőrésztlet magába foglaló 12,5 ha-os területen az erdészet 1992-ben kezdett el egy, a hazai gyakorlatban egyedülálló, tölgyes kiscsoportos szálalógázást. Az idős, betegedő tölgyek törvényszerű kitermelése jelentette a felújítási középpontot, a koronavétel kiegészítve az árnyaló gyertyánokkal pedig a 0,1 ha-os léket vagy csoportot. A csoportok alakja, tájolása további elemzést igényel, mivel ezáltal nyílik lehetőség a fényvel való olyan tudatos játékra, amely lehetővé teszi a magyar kőrös, a hárs, a gyertyán felverődését is. Külön ki kell emelnünk ennek a páratlan értékű kocsányos tölgyesnek az egyedenkénti értéknövekedését 80 cm átméret felett, amely meghaladja a 4000 Ft-ot! Gyakorlatra lefordítva egyetlen fa éves értékbeni gyarapodása fedezi 0,5 ha felújítási terület (kiscsoport) ápolási költségeit!

Ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy a *Mecseki Erdészeti Rt.* területén sem üzemi méretek a látottak. Azt viszont bizonyossággal mondhatom, hogy néhány éven belül valamennyi erdészetünk rendelkezik ilyen területekkel.

A szakmai bemutatókat követő plenáris ülésen foglalták össze a látottakat a nemzetközi delegáció tagjai. Tették hozzá kiegészítéseiket, általános tájékoztatójukat *dr. Orosz Sándor*, a Parlament Mezőgazdasági Bizottságának elnöke, *Dauner Márton*, az Erdészeti és Faipari Hivatal elnöke, *Schmotzer András*, az OEE elnöke, *dr. Szili Katalin*, a KTM politikai államtitkár képviselőjében, *dr. Kovács Mátyás*, *dr. Páva Zsolt*, Pécs város polgármestere és *Káldy József*, a Mecseki Erdészeti Rt. vezérigazgatója, a rendezvény házigazdája.

E konferencián elmondottak alapján Európa közelebb került hozzánk!

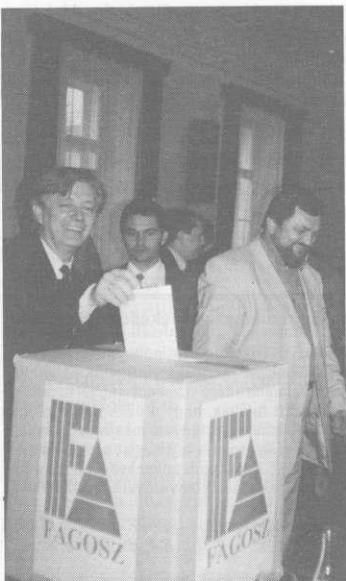
Szavaznak a küldöttek

A Fagazdasági Országos Szövetség tisztújító közgyűlést tartott

A megválasztott új Elnökség:

Cserép János – elnök, ÉSZAKERDŐ Rt., vezérigazgató
 Czebel Sándor – alelnök, magánerdő-tulajdonos
 Sódar Pál – alelnök, KEFAG Rt., vezérigazgató
 Dr. Anda István, ERDÉRT Rt., vezérigazgató
 Balsay Miklós, VADEX Rt., vezérigazgató
 Horváth Ferenc, ZALAERDŐ Rt., termelés vezérigazgató-helyettes
 Illyés László, UNIC-FAGUS Kft., ügyvezető igazgató
 Dr. Kelemen Miklós Interspan Kft., ügyvezető igazgató
 Kenyeres Pál, Szegedi Furnétermelő Kft., ügyvezető igazgató
 Oláh János, Ligniwood Kft., osztályvezető
 Telegdy Pál, ERDŐSZÖV, elnök
Gratulálunk, és sikeres munkát kívánunk.

Az új elnök: Cserép János

DR. BÁN ISTVÁN – DR. PÉTI MIKLÓS

A hozamszabályozás napjainkban

A klasszikus értelemben vett hozamszabályozás az a tevékenység, melynek során megállapítjuk egy erdőterület több évtizedre vonatkozó, az erdőállomány minőségének és vagyontértékének sérelme nélküli, többé-kevésbé egyenletes mértékű fahasználati hozadékát. Napjainkban kiegészül az erdők többcéltű hasznosításából adódó szolgáltatások tartamos biztosításával, az erdők bonyolult ökológiai rendszerének sérülésmentes megőrzésével. Az elérendő cél gyakorlati megvalósítása a hozam. Vonatkozási térség alatt akkora területet értünk, amely az alábbi időszak alatt egyenletes hozamot képes elérni.

Társadalmi igény az össznemzeti érdekek megfelelő hozam teljesítése.

A társadalmi igényen belül van lehetőség a helyi érdekek érvényesítésére, amelyet az erdő biológiai sokrétűségéből következő többvariációs megoldásból való választás biztosít. A tulajdonviszonyok átrendeződése és a magántulajdonok erősödése miatt erre egyre nagyobb szükség lesz.

Le kell szögezni, hogy az erdő állapotadatainak vizsgálata – melyet terepi felvételek alapján végzünk – adják az adatbázist a hozam kimunkálásához. Az erdőtervezői terepi munka erdőrésztelenként biztosítja az erdőállapot-információt, megállapítja a vágáskort és az esetleg szükséges fahasználati módját és mértékét. Az információhalmaz a felvételi körülmények és az aktualizálás pontosságával az erdő állapotát és a tervező szándékot jeleníti meg. A terepi felvételeket követő adatfeldolgozásokra végezzük el az erdőrésztelenkénti állapotadatok rendszerezését, összegzését, elemzését, majd a szabályozást.

Rendszerezés

Amennyiben lehetséges, célszerű az erdőterületet – egyszerűbb esetben rendeltetési, bonyolultabb esetben bizonyos gazdálkodási, termőhelyi, faállomány-összetételből adódó okok miatt – üzemszállyokra bontani, s ezekbe az üzemszállyokba sorolni az erdőrészteleneket. A további vizsgálódást üzemszállyonként kell elvégezni, mivel az összes adatok hibás következtetésekre vezethetnek.

Összegzés

A vizsgált erdőterületek kimunkáljuk az állapotadatokat összegző segédleteket (korosztálytábla, vágásérettségi tábla stb.). Az információhalmaz alapján grafikus, statisztika, algoritmizált, matematikai vagy egyéb módszerekkel meghatározzuk, hogy a majdan hozamszabályozandó területen és időintervallumon belül részdíszidőszakonként miként alakul az erdő hozama. A hozam meghatározásából következően a szabályozandó időszakon belül az idő függvényében vizsgált erdőállapot-jellemzők leggyakrabban a hozamterület, a fatömeghozam, ritkán pl. méretes tölgyállománynál a pénzbeli értékhozam, de lehetnek egyéb hozamok is (vadászati, mellékhasználati, közjóléti hozamok). A besorolás alapja ilyenkor általában a jelenlegi kor és a vágásérettségi kor viszonya, de lehetnek más besorolási stratégiák is, mint pl. a méretkorlát. A rövid vágásfordulójú fajok 40 éven belüli ismételt hozambevételét vagy a tervezett vagy modellel előállított,

vagy közvetlenül megadott adatokkal oldjuk meg. Megállapítjuk az egyszerű átlagnövedéket, folyónövedéket, valamint a véghasználati hozamterületet, illetve ha üzemszállyokat alkotunk, akkor munkarészeinket is üzemszállyonként kell elkészíteni. Az összegzéskor több évtized adatait vizsgáljuk és különböző algoritmusok segítségével tudjuk modellezni az erdőterületektől függően a tervezett gazdálkodási célt.

Ha erdőállományaink állapota és fafajösszetétele a termőhelynek megfelelő, tehát a távlati erdőkép többé-kevésbé azonos a jelenlegivel, akkor a *dr. Bán I.*-féle modellt használva 40 évre vizsgáljuk az állapotadatokat, szimulálva a fő fafajokra a tájanként változó fokozatos felújítási módokat is. Ha az erdőterület jelenlegi állapota, fafajösszetétele lényegesen eltér a távlati termőhelyt és gazdálkodási céltől, ideális erdőképtől, akkor a *dr. Király L.*-féle szabályozási algoritmusokat használjuk, és mintegy 80-100 évre vizsgáljuk az átalakításhoz szükséges változtatások módjait.

Elemzés

A több évtizedet (40-100 év) áttekintő hozamvizsgálat során kimunkáljuk a hozamlehetőségek alsó és felső határát és a megállapítandó hozadéokra vonatkozó alapvető korlátokat. Megvizsgáljuk a hozamok időbeni eloszlásának változási viszonyait. A legkedvezőbb az egyenletes eloszlás, amikor is egy állandó nientén helyezkednek el. A legkedvezőtlenebb, ha fűrészfoghoz hasonlóan, nagyon szóródnak az értékek. Általában az egyes részdíszidőszakon eltérő változási viszonyokat találunk. Ezt követően a hozameloszlás értékeinek nagyságát vizsgáljuk és összehasonlítjuk általános jelzőszámokkal. Ilyen például a véghasználati hozamterületek eloszlásértékeinek összevetése az átlagos hozamterülettel, vagy a véghasználati fatömeg eloszlásértékeinek viszonya az átlagnövedékhez. Az időbeli hozameloszlás változási és értékviszonyai az általános jelzőszámokhoz mutatják a szabályozandó terület hozamgazdagságát és általános hozamviszonyait.

Szabályozás

A kimunkált hozamlehetőségeket és korlátokat összevetjük az erdőterületenkénti tervezések összegző adataival (szabályozás előtti tervtáblázatok). Figyelembe kell vennünk ugyanakkor a használat feltételrendszerét, ami nagytól

A bükk természetes újulatának növekedési feltételei

Dániában széles körű kísérlet sorozatot indítottak két bükkösben. A koronásártort különböző mértékben lazították és eltérő trágyázási dózissal, valamint eltérő vízmennyiséggel kezelték a kísérleti parcellákat. Azt találták, hogy a bükk természetes újulatának növekedésére mind egyik tényező más-más hatással volt, együttes hatásuk befolyásolja a bükkújulat növekedését. Ezért helytelen úton járunk, ha az újulat növekedési jellemzőit vagy csak az egyik, vagy csak a másik tényezővel kapcsolatosan vizsgáljuk.

(*Forest Ecology and Management*, 1995. 72. kötet 251-264. o.
Ref.: dr. Sradfridt István)

szakmai áttekintést követel. A gazdálkodói lehetőség (termelési, felújítási stb.), fajapolitika (rontott erdő átalakítása, fajafajcsere stb.), természet- és környezetvédelem (tájkeptervezés, védelmi funkciók, közjóléti szerep stb.), vadgazdálkodás és sok egyéb szempont mérlegelésével kell alakítani az időbeni hozamelosztást. Az ökológiai, társadalmi és gazdasági célok együttes mérlegelésével megállapítjuk a hozamot úgy, hogy adott esetben az erdőrészeltenkénti tervezést is módosítjuk. Az így megadott fahasználati lehetőség a **hozadék**.

Munkánkat esetenként megkönnyítheti, ha ún. döntési tábla áll rendelkezésünkre, mely a hozamkorlátok és lehetőségek egymáshoz való viszonya alapján tapasztalati értékeket tartalmaz a hozadék mértékének megállapítására. A szabályozáskor ügyelni kell arra, hogy a hozadék a vizsgált (40-100 éves) időszakra ± egyenletes legyen. A rövid vágásfordulójú fajajoknál és mesterséges erdőfelújítást feltételezve, a kiegyenlített tartalékkal és előrehozással korszerű biztosítani.

Hosszú vágásfordulójú fajajoknál fokozatos felújítást és természetközeli erdőgazdálkodást igénylő hegy- és dombvidéki erdőinkben inkább tartalékolással és csak különleges esetben a véghasználatok előrehozásával végezzük a kiegyenlítést. Rendkívül lényeges, hogy szabályozásunk csak akkor ad helyes eredményt, ha az erdőleírás alkalmával a fajajra, tájra, felújításmódra, termőhelyre megfelelő vágáskorokat alkalmazunk.

Fentiekből egyértelműen kitűnik, hogy klasszikus értelemben vett hozamszabályozást csak gazdálkodó egységre végezhetünk. Így történik az jelenleg az erdészetekre és a szabályozható erdőterületek gazdálkodókra. Egy körzetre, térségre, országra elvégezhetjük a hozamvizsgálatot, azonban a hozadék alakulását csak indirekt módon, támogatás-megvonás

rendszerével tudjuk befolyásolni. Így a magánerdő-gazdálkodás erdőtervezésekor a körzetekben a szabályozást a következőképpen lehet célszerűen elvégezni:

a/ elvégezzük a szabályozást és a hozadék megállapítását a szabályozható erdőterülettel rendelkező gazdálkodókra;

b/ elvégezzük az erdőrészeltenkénti tervezést a kis területű magángazdálkodókra, s az erdőrészeltenkénti tervadatokat összegezzük;

c/ kimunkáljuk a térség teljes területére a lehetséges hozam alsó és felső határát, majd ezt a térség szabályozott és „adódó” erdőterületenkénti tervezések hozadékával összevetjük.

Abban az esetben, ha a hozamlehetőség és a fentiek szerint kimunkált hozadék összhangja nem megfelelő, javaslatot tesz a körzeti terv készítője az erdészeti hatóságnak az alkalmazandó támogatásra és esetleges megszorításra, mellyel a hozadék „adódó” hányadát a megvalósításkor a kedvező irányban (±) lehet befolyásolni. Így a térség hozam-hozadék összhangját meg lehet teremteni, a terv végrehajtásakor pl. ha túl sok a terv szerinti tölgy-véghasználat a térségben a tölgy távlati hozamlehetőségeihez viszonyítva, akkor egy magasabb járulékmegállapítás a tölgy tartalékolására ösztönöz. Vagy sok az akác-hozamlehetőség, de alacsony az adódó hozadék, akkor az akác járulékanak körzeti csökkentésével ösztönözni lehet a többfajkitermelésre, akár tervtől eltérő módon is.

A korszerű természetközeli erdőgazdálkodás egyik legsebbe tervezői kihívása a hozamszabályozás. Ennek során az erdőben és az erdővel gazdálkodók, az erdészeti hatóság képviselői és a tervezők együttes munkájával kell megalkotni az erdő, a társadalom és a gazdálkodó ember érdekösszességét.

Nagy érdeklődés előzi meg nemzeti jubileumunk egyik legnagyobb rendezvényét, a NATUR EXPO '96 – Budapesten augusztus 15. és szeptember 8. között tartandó – nemzetközi kiállítást és vásárt, a természetvédelmi tudományos konferenciát és fiesztát.

Legalábbis ezt tudhattuk meg a rendező vállalkozó vezérigazgatója által tartott sajtótájékoztatón, amelyen – az ügy fontosságát hangsúlyozandó – részt vett *Baja Ferenc* környezet- és természetvédelmi miniszter is. Ő is érdekelte az előkészítés haladása. Nemcsak a téma irányítójaként, hanem az ügy iránti személyes elkötelezettség miatt is. Tárcájának keretéből 150 millió forintnyi támogatást nyújtott különböző pályázatok megvalósításához.

A teljes költségvetés összegét másfél milliárdnál magasabb összegben jelezte a vállalkozó vezérigazgató – *Noah M. Steinberg* – az érdeklődés érdekében 32 ország pozitív részvételi szándékáról, ezek közül hatalmas már megkötött szerződésről beszél. Tovább is folytak a felkérések a jelentkezésre, és minden remény megvan az ügyszőz és alkalomhoz méltó megrendezésre.

A kiállítás tematikája már kialakult: környezetvédelem, természetvédelem, vadgazdálkodás, vadászat, halgazdálkodás, horgászat, ökoturizmus, szabadidő sportok, szabadidő tevékenységek, egészséges életmód, természetes anyagok, ipari termékmutató és vásár, kapcsolódó rendezvények, nevezési díjas bemutatók, rendezvények. Kiállítók jelentkezését várja a NATUREXPO '96 Rt. (1012 Budapest, Logodi u. 22-24.) a vonatkozó tematikai csoport és négyzetméter-igény megjelölésével.

Az augusztus 26-29-re előirányzott tudományos konferencia témája: a biológiai erőforrások fenntartható hasznosítása, biodiverzitás, vadvédelem és vadgazdálkodás, édesvízi halgazdálkodás, ökoturizmus és természetvédelem. Záróakkordként a „Biológiai erőforrások fenntartható hasznosításának budapesti deklarációja” c. előadást tervezzük a riói és stockholmi konferenciákon elhangzottak továbbfejlesztése céljából. Előadók jelentkezését várja **dr. Hencsey Gusztáv (1011 Budapest, Kende u. 13-17.)**.

Jérôme R.

**Nagy teret szentel a
„MUNKAERŐ PIAC” márciusi száma
az erdőtelepítések adta munkaerő
foglalkoztatási lehetőségeknél**

A cikk szerzője, *Horváth László* alapos munkát végzett. A valós helyzetet elemzetei *Schmotzer András* vezérigazgatóval, aki a laikusok számára is érthető példákkal és történelmi visszatekintéssel tárja fel a helyzetet, és mutat rá az ügy fontosságára és sürgettségére.

Dr. Tóth László, a Munkaügyi Minisztérium gazdasági és foglalkoztatási főosztályának vezetője ismerteti, hogy a témára a társadalom és a politika fogadókézsége most nagyobb, mint valaha. Hozzávetőleg félmillió munkanélkülinek és egymillió inaktív keresettel nem rendelkezőnek nyújtana reményt, ha beindulhatna a nagy országfásítási, erdősítési program, melyre mint ismeretes, termőföld lenne éppen elég.

„Borzasztóan jó lenne, ha a túlélési stratégiák valamilyen közhaszon mentén rendeződnének.”

Az írásban *Herczeg Miklós*, az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára kifejtette, hogy a szakmai, személyi feltételek megvannak, csak mozgósítani kell őket.

Dr. Tóth László kiemelte, hogy a program előnye, hogy olyan térségekben juttatna munkához embereket, ahol viszonylag magas a munkanélküliség. Elképzelhetőnek tartja, hogy erdőtelepítést közmunka keretében végezzenek.

Schmotzer András a harmincas és az ötvenes évek két nagy fásítási, erdősítési korszakának sikerére hívta fel a figyelmet és emlékeztetett arra, hogy ma is van egy ezredfordulóig érvényes 150 000 hektárt jelentő erdősítési *kormányprogram*.

[Ebből bizony gyászosan kevés valósult meg:

<i>Kormányprogram</i>	<i>Terv</i>	<i>Tény</i>
1991	9 000	6 575
1992	11 000	7 173
1993	13 000	3 224
1994	15 000	2 874
1995	16 000	4 178
1996 (terv)	17 000	7 000

Kérdésemre dr. Balázs István az Erdészeti Hivatalból elmondta, hogy érezhetően megnőtt a magántulajdonosok körében is az erdősítési kedv. (A szerk. megj.)

Mint az OEE elnöke elmondta, egy 20 éves program keretében 7-8 hónapos időszakokra, mintegy 100 ezer munkanélküli foglalkoztatását lehetne megoldani.

Végezetül (gy foglalja össze mondandóját a szerző:

„(Tanulság helyett) Eddig jutott a beszélgetés, amikor c sorok írója felvetette, hogy talán érdemes volna az összes érintett bevonásával egy fórumon meghányi-venni a dolgokat. *Schmotzer András*, úgy is, mint az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, ez iránt teljes készségét nyilvánította. A szakszervezeti vezetők ígérték, hogy minden segítséget meg-

adnak egy fórumon meghányi-venni a dolgokat. *Schmotzer András*, úgy is, mint az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, ez iránt teljes készségét nyilvánította. A szakszervezeti vezetők ígérték, hogy minden segítséget megadnak egy fórum megszervezéséhez és lebonyolításához. *Herczeg Miklós* azért is szívesen lenne részese egy ilyen eszmecsereének, mert az példát adhatja a hosszabb távú gondolkodásra, a jövőbe tekintési igényére. *Dr. Tóth László* szerint, ha a fórum létrejönne, újabb foglalkoztatási ötleteket is elindíthatna, márpedig a szakértő kész arra, hogy a jó elképzeléseket támogassa és finanszírozását előmozdítsa.

Ennyi tulajdonképpen a történet, a mese az erdőről, a munkáról és a nyugalomról. Ajánljuk mindazok figyelmébe, akiket nyugtalanít az állálatlanok sokasága, a műveletlenül hagyott földek elvadulása, a természeti környezet pusztulása.”

Meghívó és versenykiírás

**Szeretettel várjuk az erdészeket és családjukat a
VIII. Magyar Erdész Tájfutó Versenyre
1996. június 1-2-án Pannonhalmán**

- Résztvevők:** Erdészeti dolgozók és családtagjaik
Erdészeti tanintézetek tanárai és tanulói
- A verseny rendezői:** Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. és
SMAFC Tájfutó Szakszövetség
- A verseny célja:** Az érdeklődő szakembereknek lehetőséget adni ezen erdőben üzhető nagyszerű sportág megismerésére. Eldönteni korosztályonként, ki a legjobb erdész-tájfutó.
- A verseny programja:**
Június 1.: Egyéni verseny 7, 5, 2,5 km-es távokon
Június 2.: Váltóverseny

**A rendezőség a versennyel együtt
gazdag keretprogramot is kínál!**

Nevezési cím: KEFAG Rt. Győr, Corvin u. 9.
Nevezési határidő: 1996. május 2.

**Európai Erdészek Tájfutó Bajnoksága
1996. augusztus 14-17. Trollebo, Svédország**

- Résztvevők:** Az erdészet és faipar területén dolgozók, nyugdíjasok, tanulók és családtagjaik.
- Program:** *augusztus 14.* Edzés, terepbemutató;
Ünnepélyes megnyitó
augusztus 15. Egyéni verseny; Eredményhirdetés;
Ismerkedési est
augusztus 16. Szakmai kirándulás
augusztus 17. Váltóverseny; Eredményhirdetés;
Záróünnepség
- Résztvételi költségek:** Nevezési díj (szakmai kirándulással) 125 SEK; Ismerkedési est 125 SEK; Szállás (sátorhely) 25 SEK/fő/éj.
- Utazás:** A jelentkezők számától függően személygépkocsikkal vagy autóbusszal.

Bővebb tájékoztatás, jelentkezés:

Urbán Imre, Vadas Jenő Erd. Középiskola,
3232 Mátrafüred, Erdész út 11. Telefon: (371) 320-006.